

грошових коштів. По-друге, прибуток повинен бути не меншим за цільовий прибуток. По-третє, необхідний приріст резервів не повинен перевищувати допустимого приросту резервів [3, с. 93].

Зважаючи на нерівномірність темпів приросту обсягів кредитування, пропонуємо вдосконалити регулятивні вимоги до формування резервів під знецінення кредитів шляхом врахування циклічності в спроможності банку формувати резерви [4, с. 43]. У періоди зростання, котрі характеризуються високими темпами приросту кредитів, банк формує резерви частково, а в періоди помірних темпів зростання або стабілізації - доформовує резерви у повному обсязі. Такий механізм формування резервів забезпечує прибуткову діяльність банку під час швидкого зростання, що, в свою чергу, сприяє зміцненню довіри до банків та гарантує стабільні надходження податку на прибуток банків до державного бюджету.

Наступні дослідження доцільно спрямувати на побудову моделі взаємодії банківського та реального секторів економіки в умовах швидкого економічного зростання. Ця модель повинна дати відповіді на такі важливі запитання: які обсяги кредитування потрібні економіці, скільки треба надати державних гарантій, як зміцнюватиметься кредитоспроможність економічних агентів тощо.

Література.

1. Кредитний ризик комерційного банку: навч. посіб. [Текст] / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко; за ред. В.В. Вітлінського. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 251 с. – (Ukrainian source).
2. Вовчак О., Меда Н. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків [Текст] / О. Вовчак, Н. Меда // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 12. – С. 11-15. – (Ukrainian source).
3. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник [Текст] / Л.О.Примостка – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. - 468 с. - (Ukrainian source).
4. Гавриленко И.В. Динамика и риски микрокредитов [Текст] / И.В. Гавриленко, А.В. Коковин, В.А. Царьков // Банковские технологи. – 2012. – № 1. – С. 42–45. – (Russian source).

ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЇ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНИ

Курочка В. О., студентка

*Науковий керівник: Клименко О. М., к.е.н, доцент
Чернігівський Національний Технологічний Університет*

12 травня 2014 року між Урядом України, низкою бізнес-організацій України та міжнародними фінансовими колами було підписано Меморандум про взаєморозуміння для української Антикорупційної ініціативи, який зафіксував намагання сторін-підписантів спільно діяти у напрямі боротьби з корупцією та несправедливим ставленням до бізнесу, а також спільно вживати

заходи для покращення бізнес-клімату в Україні та підвищення ефективності діяльності у сферах боротьби з корупцією [1].

Основною метою Меморандуму є створення незалежної установи бізнес-омбудсмена в контексті боротьби з корупцією. До основних функцій та повноважень бізнес-омбудсмена Меморандум відносить: «а) отримання скарг від бізнесу на несправедливе ставлення, у тому числі корупцію, розгляд цих скарг і сприяння у вирішенні відповідних проблем; б) визначення системних причин несправедливого ставлення до бізнесу і корупції з представленням відповідних висновків громадськості та відповідним державним органам».

Запровадження посади парламентського омбудсмена відбулося в Швеції в 1809 році і довгий час функціонували лише в цій правовій системі. Згодом цю посаду було запроваджено в багатьох країнах Північної Європи. В перекладі зі шведської *ombudsman* (представник)- це посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян в діяльності органів виконавчої влади і посадових осіб. На сучасному етапі інститут омбудсмен запроваджено в 100 країнах.

Так, наприклад, в Грузії інституцію бізнес-омбудсмена запроваджено на вимогу норм Податкового кодексу Грузії як податкового омбудсмена, який має надавати парламентському фінансово-бюджетному комітету регулярні звіти про ситуацію із захистом прав платників податків. Владних повноважень податковий омбудсмен у Грузії не має.

У США бізнес-омбудсмен визначений як «національний омбудсмен» і є складовою частиною Федеральної агенції малого бізнесу (Small Business Administration). Його місія полягає в наданні допомоги малому бізнесу, коли той зазнає надмірних чи несправедливих федеральних дій, таких як повторювані перевірки або розслідування, надмірні штрафи, пені, погрози, вимоги хабарів чи інші несправедливі заходи примусу з боку будь-якого федерального агентства.

У США бізнес-омбудсмен визначений як «національний омбудсмен» і є складовою частиною Федеральної агенції малого бізнесу (Small Business Administration). Його місія полягає в наданні допомоги малому бізнесу, коли той зазнає надмірних чи несправедливих федеральних дій, таких як повторювані перевірки або розслідування, надмірні штрафи, пені, погрози, вимоги хабарів чи інші несправедливі заходи примусу з боку будь-якого федерального агентства. Також він формує пропозиції щодо державної політики в частині зниження регуляторного тягаря на малий бізнес, у тому числі зменшення вартості дотримання обов'язкових регуляцій та їх негативного впливу на бізнес-операції. Ці завдання бізнес-омбудсмен у США здійснює у спосіб представництва та співробітництва.

Слід окремо відзначити досвід Великої Британії, де наприкінці ХХ століття створено інституцію омбудсмена з пенсійного забезпечення (пенсійний омбудсмен), який є офіційним омбудсменом і відповідає за розслідування скарг щодо пенсій. Інституція пенсійного омбудсмена є позавідомчим державним органом, що створений Департаментом праці та пенсій... Незвичним для світової практики діяльності інституту омбудсменів у Великій Британії є те, що

рішення пенсійного омбудсмена є обов'язковими для сторін і підлягають виконанню в окружному суді. Його рішення можуть оскаржуватись у Верховному суді з питання права. Проте, хоча у Великій Британії пенсійний омбудсмен й наділений непрямыми владними повноваженнями, це є винятком як для самої Великої Британії, так і для усього світу.

Світовий досвід створення та функціонування інституту омбудсмена визначається різноманітністю моделей які мають і спільні риси: 1) відсутність владних повноважень у інституцій як омбудсменів, так і бізнес-омбудсменів; 2) здійснення діяльності як омбудсменів, так і бізнес-омбудсменів в рамках норм національного адміністративного права на засадах медіації (посередництва) [2, с. 47]. Бізнес-омбудсмен, як і офіційний національний омбудсмен, не дублює функції та повноваження інших державних інституцій – судової гілки влади, антимонопольного та антикорупційного відомств та інших.

В Україні лише починається формування інституту бізнес-омбудсмена. Головною вимогою бізнесу до діяльності бізнес-омбудсмена в Україні, що визначено в Меморандумі від 12 травня 2014 року, є його ефективність, що вочевидь має підкріплюватись та забезпечуватись його політичною та адміністративною впливовістю. Ця вимога визначається необхідністю реальних кардинальних позитивних змін в бізнес-кліматі України, що передусім, як і наголошується у Меморандумі, пов'язано із зниженням рівня корупції. За цих «початкових умов» ефективність інституції бізнес-омбудсмена залежатиме від його повноважень і ступеня його незалежності у системі державного управління.

Можливими шляхами вирішення проблеми наявності владних повноважень у інституції бізнес-омбудсмена в Україні полягатиме у наступному [1, с. 49]:

1. За існуючої в Україні практики офіційна назва такої інституції буде інша, ніж «бізнес-омбудсмен». Скоріш за все це може бути «уповноважений ... з питань захисту прав підприємців» або похідна від неї. Для забезпечення незалежності інституції бізнес-омбудсмена від системи виконавчої влади цей уповноважений в умовах парламентсько-президентської республіки в Україні має бути уповноваженим Парламенту України, так як за нормами Конституції України Президент України сьогодні позбавлений права створювати інституції виконавчої влади, крім дорадчих та допоміжних органів, які необхідні для здійснення Президентом України своїх повноважень. Тому доцільно створити інститут уповноваженого Верховної Ради України з питань захисту прав підприємців як національного бізнес-омбудсмена. Проте це потребує прийняття відповідного Закону України та, головне, внесення змін до Конституції України в частині норм статті 85.

2. Національний бізнес-омбудсмен в Україні як уповноважений Верховної Ради України з питань захисту прав підприємців за своїм статусом (так само як і Рахункова палата України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України й інші) буде достатньо незалежним відносно системи органів виконавчої влади. Такий статус дозволить йому ефективно виконувати функції позитивного впливу на бізнес-клімат.

3. Альтернативним рішенням, що посилює позицію бізнес-омбудсмена і забезпечує його більшу незалежність від системи органів виконавчої влади, яку він і має контролювати, може бути створення інституції бізнес-омбудсмена в Україні як складової Антимонопольного комітету України. Це рішення не потребує внесення змін до Конституції України, проте потребує внесення змін до Закону України «Про Антимонопольний комітет України». У такому випадку бізнес-омбудсмен мав би стати одним з державних уповноважених Антимонопольного комітету.

При цьому ефективність та результативність національного бізнес-омбудсмена в Україні може бути забезпечена шляхом:

1) надання йому специфічних владних повноважень, які за неможливості та недоцільності дублювання функцій інших органів виконавчої влади, зводяться до виконання ним функцій щодо реалізації державної регуляторної політики (владні повноваження полягають у можливості непогодження проектів регуляторних актів, що не відповідають принципам регуляторної політики, чи при розгляді яких порушена відповідна процедура і, відповідно, виступати «фільтром» на шляху недоцільних або шкідливих регуляцій, у т.ч. таких, що містять корупційні ризики);

2) надання незалежності інституції бізнес-омбудсмена від системи органів виконавчої влади, що може бути забезпечено заснуванням інституції бізнес-омбудсмена в Україні як уповноваженого Верховної Ради України з питань захисту прав підприємців (або підприємництва), що вимагає прийняття відповідного Закону України та внесення змін до Конституції України.

Література.

1. Меморандум про взаєморозуміння для української Антикорупційної ініціативи / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247288070.

2. Передумови та пріоритети реформування державної політики розвитку підприємництва в Україні. –К.: НІСД, 2014 – 73 с.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Кузнецова В. О., студентка

Науковий керівник: Халіна В. Ю., к.е.н., доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

В сучасних умовах господарювання конкурентоспроможність є необхідною умовою функціонування вітчизняних підприємств. Традиційні напрями покращення конкурентоспроможності не завжди забезпечують отримання очікуваного результату. Обумовлено це тим, що такі складові конкурентоспроможності як ціна, якість, частка ринку є результатом поліпшення не окремих показників, а цілих систем управління діяльністю, які забезпечують їх необхідний рівень. До таких систем відносяться системи якості.